

Om alkohol

Lars Englund
Chefläkare
Transportstyrelsen

Alkohol i Sverige

- Minst tre olika varianter
  - Som "kvalitetssäkring av transporter"
  - Försöksverksamhet från 1999 till 2013
  - Alkohol efter rattfylleri från 2012
  - Ändringar från mars 2018

2018-05-21

2

Kvalitetssäkring av transporter

- Frivilligt åtagande av olika företag, buss, taxi, skolskjutsar – bra reklam
- Ibland bara i omklädningsrummet
- Sällan under färd, bara vid start
- Rätt så utbrett, kanske lite minskande intresse på senare år?

Försöksverksamhet från 1999

- Efter grovt rattfylleri
- Täta läkarkontakter med många provtagningar
- Betala helt själv
- Dyrt
- En del bra forskning på resultaten
- Positiva effekter på rattfylleri under alkoholåstiden och på återfall i rattfylleri (2 år)
- Positiva effekter på sjukskrivning, sjukhusvård
- Selekerad grupp som deltog

Alkolås efter rattfylleri 2012-01-01 till 2018-03-01

- Från 2012-01-01 till 2018-03-01
- Man ville uppnå
  - Fler användare av alkolås
  - Färre återfall i rattfylleri
  - Ökad trafiknykterhet
- Jämfört med försöksverksamheten
  - Billigare
  - Färre läkarbesök
  - Mindre ofta service av låset med loggar
  - Längre körkortsåterkallelse än förut för den som inte går med

Alkolås efter rattfylleri 2012-01-01 till 2018-03-01

- Öppen för alla som döms för rattfylleri i Sverige
  - Bara alkoholrattfylleri, inte droger
  - Bara för körning i Sverige
  - Alla fordonskategorier (körkortsbehörigheter)
  - Endast vissa godkända alkolåsleverantörer
- Två grupper
  - Lågriskgrupp – vanligt rattfylleri
  - Högriskgrupp - grovt rattfylleri (>1,0 promille) eller dömts för fler än ett rattfylleri av normalgraden (0,2-1,0 promille) inom de senaste 5 åren eller diagnos alkoholberoende/missbruk.

Alkolås efter rattfylleri 2012-01-01 till 2018-03-01

- Lågriskgrupp – vanligt rattfylleri – "villkorstid" för körning enbart med alkolås = 1 år
  - Kunde förlängas till 2 år om man får diagnos
- Högriskgrupp - grovt eller upprepat rattfylleri, eller diagnos – "villkorstid" för körning enbart med alkolås = 2 år
  - Villkorstiden med alkolås kunde inte förlängas
- Motsvarande tider för "spärrtid" då man annars inte kunde återfå sitt körkort minst lika lång.
  - Om spärrtid 2 år – dessutom nytt förarprov innan återfående av körkort om man inte var med i alkolåsprogrammet

Alkolås efter rattfylleri 2012-01-01 till 2018-03-01

- Ansökan
- Viljeförklaring
- Läkarintyg för att "komma in" – en omgång prover i blod (alkoholmarkörerna CDT och GT) och urin (narkotika)
  - Eventuellt fler för att ställa diagnos
  - Alla olika sjukdomar går igenom – ganska långt intyg, särskilt fokuserat på tidigare diagnoser missbruk eller beroende, intyget motsvarar i de flesta delar det som krävs för högre behörigheter
  - Alkoholberoende/missbruk inte hinder för att vara med
  - Narkotikabruk är hinder för deltagande, dock undantag numera för av läkare ordinerat bruk – prövas från trafiksäkerhetssynpunkt

Alkolås efter rattfylleri 2012-01-01 till 2018-03-01

- Låset ska installeras inom 4 veckor sedan man godkänts för deltagande
- Blåsning under färd krävs – var 10:e till 90:e minut, max 6 minuter efter begäran (15 om hjälm), specialregler om man har underkända blås
- Alla startförsök loggas – dataöverföring sker efter en månad och sedan var 6:e månad
- Möjligt att "undanröja villkoret" – man åker ur programmet och får i stället spärrtid som annars
- Läkarbesök krävs

Alkolås efter rattfylleri, nyheter från mars 2018

- EU (Kommissionen) uppmärksammade att vi i Sverige gör undantag för det som gäller om "period of abstinence" vid alkoholberoende om man går med i alkolåsprogrammet
- Det fick vi inte
- Ny skrivning i Körkortslagen om detta och nyheter i alkolåsföreskrifterna
- Om man har en diagnos alkoholberoende eller -missbruk krävs först 6 månaders styrkt nykterhet innan man släpps in i alkolåsprogrammet (som 1 eller 2-åring beroende på "brottet")
- Om man får "ny" diagnos under villkorstiden slängs man ut.

Föreskriftsförändring – alkoholås

- För att beviljas alkoholås måste samtliga medicinska krav uppfyllas.
- Kravet på att söka körkortstillstånd efter villkorstiden har tagits bort.
- Kravet på "halvtidsintyg" har försvunnit
- Däremot krävs uppföljning med läkarintyg efter villkorstiden i vissa fall.
- Kravet för antal prover under alkoholåstiden förändras.

Föreskriftsförändring – verifiering av nykterhet

- I Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort m.m. regleras tiden för verifiering av varaktig nykterhet vid en missbruks- eller beroendediagnos.
- Tiden för verifiering av varaktig nykterhet kortades till att bli minst sex månader oavsett om en missbruksdiagnos eller beroendediagnos föreligger.
- Förändringen gäller från och med den 1 mars 2018.
- Som förut:
  - Läkarintyg i samband med ansökan, minst 1 prov för CDT/GT och 1 urinprov för droger
  - Oannonserad provtagning (=med kort varsel), dock ej det första läkarintyget
  - CDT och GT obligatoriska blodprover
  - För droger de 5 vanligaste – opiater, cannabis, amfetamin, kokain, bensodiazepiner
  - Stickor duger inte, ackrediterat lab
  - Övervakade urinprover, kontroll av urinens koncentration (kreatinin > 2 mmol/l)

Vad blir konsekvenserna?

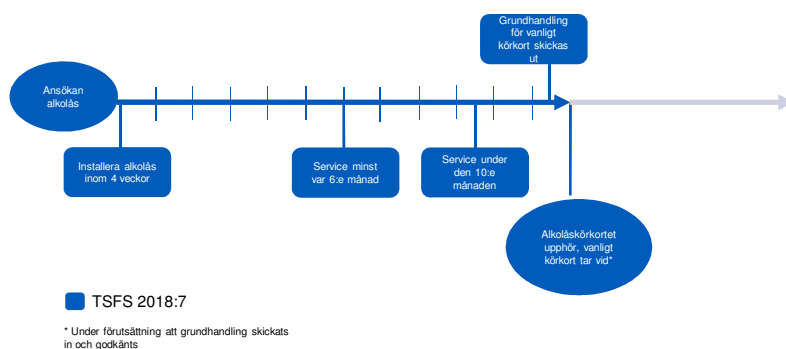
- Personer med en missbruks- eller beroendediagnos som efter den 1 mars ansöker om alkohol kommer att behöva verifiera varaktig nykterhet innan körkort med villkor om alkohol kan beviljas.
- Det innebär att i minst sex månader från trafiknykterhetsbrottet kommer en person med en missbruks- eller beroendediagnos som ansöker om alkohol inte att få köra bil.
- De läkare som vet att det är så och vill att patienten ska ha alkohol kanske blir mindre villiga till ambitiös diagnostik
- Fortsatt omöjligt att få alkohol utan att ha begått rattfylleri

Övergångsperiod - alkohol

- Två parallella system rörande alkohol under två år.
- de som fått alkohol beviljat före den 1 mars följer TSFS 2011:71
- de som fått alkohol beviljat efter den 1 mars följer nya TSFS 2018:7 (OBS! en helt ny föreskrift)

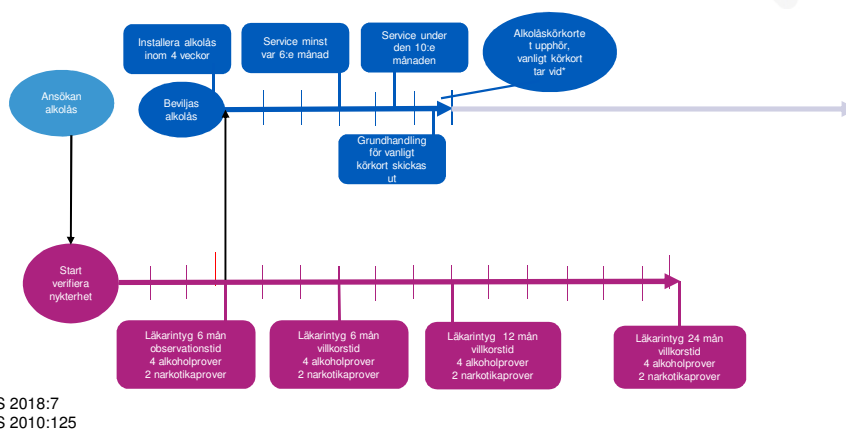

Alkolås 1 år – ingen diagnos

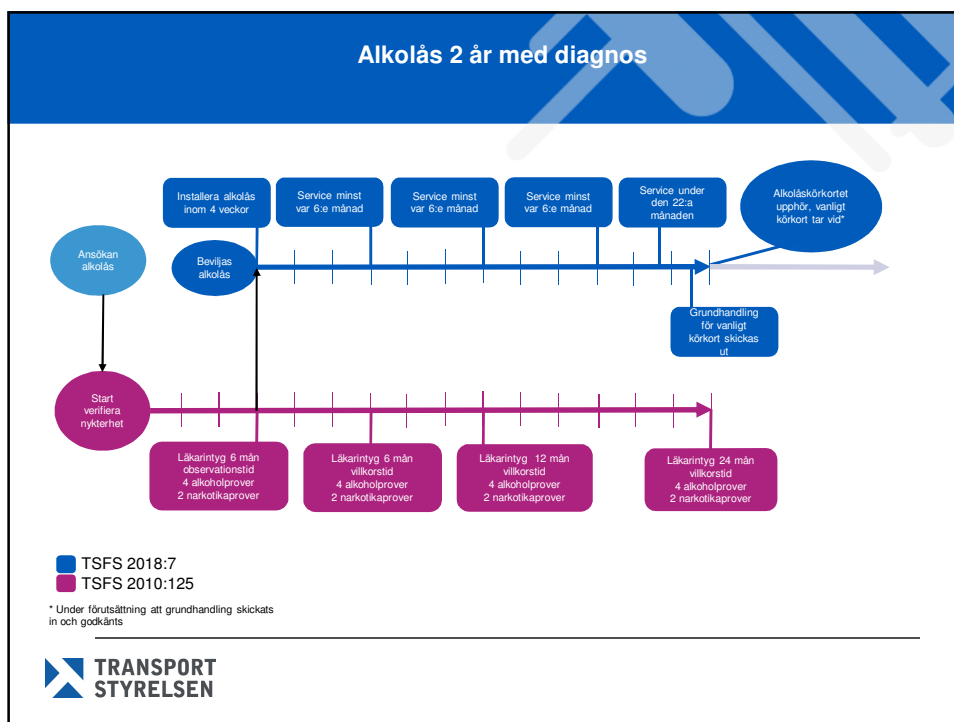
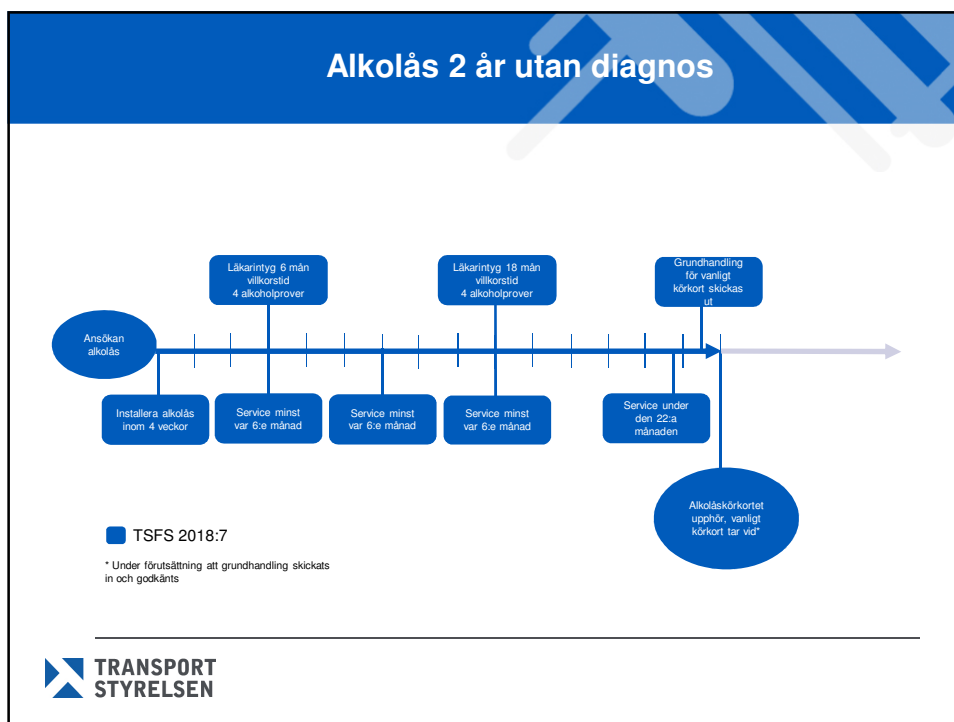
**TRANSPORT
STYRELSEN**

Alkolås 1 år med diagnos

**TRANSPORT
STYRELSEN**

Kostnader (före mars 2018)

- För 1-åringar mellan 21 500 – 27 000 SEK
- För 2-åringar mellan 28 500 – 41 500 SEK
- En del kan få betalt via sin arbetsgivare
- Selektion till de som har bättre förutsättningar
- Cirka 3000 har alkoholås efter rattfylleri
- Utgör cirka 1/3 av alla rattfyllerister
- Några hundra får nej till ansökan
- Några hundra kastas ut